

FULLMÄKTIGEMOTION ANGÅENDE MÖJLIGHETER ATT SÄGA UPP SIBBO ENERGI AB:S LOKALELAVTAL

BAKGRUND TILL ÄRENDET

Bland annat följande aspekter/argument lyfts fram i fullmäktigemotionen:

- Tidsbegränsade Lokalelavtal som ingåtts för två (2) år hösten 2022 är oskäligen till kunderna på grund av elprisets ändringar; och
- Tidsbegränsade Lokalelavtal som ingåtts under ifrågavarande tid är inte rimliga produkter, eftersom de inte kan sägas upp innan avtalsperioden löper ut.

Sibbo Energi Ab ("Sibbo Energi" eller "bolaget") ger vördsamt följande utlåtande om rubrikens ärende:

ALLMÄNNA OBSERVATIONER

- Energikrisen som uppstod av Rysslands anfall mot Ukraina försämrade förutsägbarheten av marknadspriset på el på ett betydande sätt, och dess följder har berört hela staten, särskilt energibranschen och energikonsumenter. Utsikten av elprisets utveckling var mycket utmanande för alla aktörer inom energibranschen och energikonsumenter. Bolagets prioritet var att säkerställa Sibbo Energis verksamhet och erbjuda så konkurrenskraftiga elavtal som möjligt under den exceptionella situationen. Den exceptionella tiden skildrades även av att flera elförsäljningsbolag försattes i konkurs år 2022.
- Sibbo Energi lanserade 1.9.2022 en tidsbegränsad produkt ("Lokalel") till lokala kunder när elpriset ökade betydligt av energikrisens inverkan. Det genomsnittliga priset för Lokalelen var 27,45 cent/kWh i lanseringsskedet (antaglig fördelning av konsumtion 50 % för dag-/nattprisperioder). Samtidigt hade konsumenter i Kervo och Sibbo möjlighet att anskaffa tidsbegränsade avtal av andra elförsäljare för cirka 40 cent/kWh (9.9.2022).
- Ett tidsbegränsat avtal är som namnet säger tidsbegränsat och binder tids- och prismässigt både försäljaren och köparen. I praktiken måste försäljaren anskaffa den sålda elen från marknaden och kan inte senare påverka det anskaffade elpriset.
- Sibbo Energi har alltid gått igenom olika avtalsalternativ med kunden, och efter det har kunden själv valt det lämpligaste avtalet.
- Sibbo Energi har redan sänkt priset på Lokalel tre gånger för sina befintliga kunder, vilket strider mot karaktären av tidsbegränsade avtal. Ingen annan elförsäljare har veterligen vidtagit motsvarande åtgärder. Sibbo Energi har således redan strävat efter att jämka tidsbegränsade avtal som upplevts dyra utan att äventyra bolagets framtid.
 - Priset på Lokalel justerades nedåt från och med 1.10.2022 och detta informerades om 13.9.2022. Det genomsnittliga priset ändrades från den föregående prisnivån till 20,95 cent/kWh. Priset sänktes alltså i genomsnitt 6,5 cent/kWh.
 - Priset på Lokalel justerades nedåt för andra gången från och med 1.2.2023 och detta informerades om 23.1.2023. Priset sänktes från den föregående prisnivån till 18,70 cent/kWh. Vi sänkte avtalspriset i genomsnitt 2,25 cent/kWh.

- Vi informerade tredje gången om att vi skulle sänka priserna betydande från och med 1.12.2023 således att dagelens pris sjunker till nattprisets nivå, alltså priset på Lokalel är för våra kunder 12,9 cent/kWh från och med 1.12.2023.
- Som en frivillig tilläggsåtgärd gav Sibbo Energi över 200 kunder i nätområdet möjligheten att byta avtal som ingåtts under juli–augusti till det förmånligare Lokalelavtalet. Vi har informerat våra kunder om detta 24.2.2023.
- Sibbo Energi har under hela krisen strävat efter att hitta jämlika sätt att hjälpa sina kunder. Elöverföringspriserna har inte höjts trots att kostnaderna har ökat. Även bränslepriserna för fjärrvärme har ökat anmärkningsvärt under krisen, men vi har fördröjt prishöjningar så länge som möjligt.
- Under krisen har elkonsumenter också fått många olika ekonomiska stöd av myndigheterna – sänkt mervärdesskatt på el, elavdrag, elstöd, elpriskompensation och tilläggstid för att betala elenergiräkningar. Dessutom har Sibbo Energi förhållit sig positivt till betalningsarrangemang som kunderna har begärt redan före myndighetskraven trädde i kraft.
- Elpriset har dominerat den offentliga diskussionen, men särskilt fjärrvärme utsätts också för stora utmaningar på grund av bränslets pris och tillgång. På grund av dessa orsaker har Sibbo Energi bestämt sig för att investera stort i försörjningsberedskap – värmelager och elpanna för att säkerställa produktionen av fjärrvärme.
- Sibbo Energi har redan jämkat tidsbegränsade avtal samt avstått från prishöjningar av andra produkter inom ramarna för sin bärkraft. En oplanerad tilläggsförlust av ett tidsbegränsade avtal sägs upp kunde äventyra Sibbo Energis betalningsförmåga. Finansierings- och försäkringsmarknaden har höjt energibranschens riskprofil betydande i och med energikrisen. Dessutom skulle en eventuell politisk intervention påverka Sibbo Energis trovärdighet och därmed kommande finansieringsmöjligheter på ett negativt sätt.

TILLÄMPLIG LAGSTIFTNING OCH UPPSÄGNING AV LOKALELAVTAL

Aktiebolagslag m.m.

Sibbo Energi är ett aktiebolag, som regleras av bestämmelserna i den gällande aktiebolagslagen ("ABL").

Enligt aktiebolagslagen är syftet med bolagets verksamhet att bereda vinst åt aktieägarna, om inte annat föreskrivs i bolagsordningen (1 kap. 5 §). Sibbo Energis bolagsordning innehåller ingen bestämmelse som avviker från syftet att bereda vinst, och därför är målet för Sibbo Energis verksamhet att bereda vinst åt aktieägarna enligt ägarpolitiken i enlighet med vad som avses i aktiebolagslagen. Uppsägning av tidsbegränsade avtal och oförutsägbara förluster skulle vara problematiskt enligt den ovannämnda aktiebolagslagen.

Elmarknadslag m.m.

Enligt paragrafen om tillämpningsområde i elmarknadslagen (588/2013) tillämpas lagen på elmarknaden samt på produktion, import, export, leverans, överföring och distribution av el. De vägledande principerna i elmarknadslagen är kravet på en rimlig prissättning samt en jämlik och icke-diskriminerande behandling av parterna.

89 § i lagen möjliggör att elförsäljningsavtal ingås antingen tills vidare eller för viss tid. Enligt 89 och 92 § i lagen upphör ett elförsäljningsavtal som är i kraft viss tid och för högst två (2) år endast när tiden har gått ut. Vare sig Sibbo Energi som elförsäljare eller elens slutkonsument har rätt till att säga upp avtalet under ifrågavarande tid. De tvååriga (2) tidsbegränsade elförsäljningsavtalen som Sibbo Energi har ingått följer den ovannämnda elmarknadslagens krav och löper därmed ut när tiden har gått ut.

Utvärdering av kravet på rimlig prissättning av elavtal försvåras av definieringen av ett så kallat rimligt pris. Tröskeln att ingripa i orimlig prissättning, som är förbjuden enligt konkurrenslagen, är i dessa situationer hög. Konkurrensbestämmelserna lämpar sig för orimlig prissättning endast i undantagsfall där tydliga överskridanden kan observeras.¹

I slutet av år 2022 steg elpriserna för alla aktörer inom branschen på grund av den internationella energikrisen. Sibbo Energis prissättning har motsvarat prissättningen av andra aktörer inom branschen och dessutom har Sibbo Energi fortlöpande erbjudit sina kunder olika sorts avtal. Kunderna har kunnat välja de lämpligaste villkoren från utbudet. Att branschens allmänna prisnivå följs kan inte anses vara en överdrift av prissättningen.

I ärendet bör dessutom beaktas att Sibbo Energi har sänkt priserna på tidsbegränsade avtal tre gånger helt frivilligt. Det genomsnittliga priset på Lokalel har sjunkit väsentligt i och med dessa prissänkningar. Lokalelavltalets prissättning kan därmed inte anses vara orimligt eller till överpris enligt elmarknadslagen eller konkurrenslagen.

Rättshandlingslagen och avtalsrättens centrala principer

Tidsbegränsade avtal inom elbranschen skiljer sig inte juridiskt från tidsbundna avtal inom andra branscher, och de omfattas av samma allmänna lagstiftning; lag om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område ("rättshandlingslagen"). Rättshandlingslagen möjliggör jämkning av avtalets villkor, om villkoret är oskäligt eller tillämpning av villkoret skulle leda till oskälighet. Jämkning av avtal avviker dock från avtalsrättens centralaste princip. Enligt den ska avtal som ingåtts hållas.

När avtal ingås ska utgångspunkten alltid vara att avtalets innehåll binder i det format som avtalet har upprättats. Avtal jämkas endast i undantagsfall. Ett avtal är inte juridiskt oskäligt bara på grund av att det visar sig vara förlustbringande eller ekonomiskt tungt för en avtalspart.²

Det är klart att beträffande avtal med fast pris och tidsbegränsade avtal står försäljaren för risken att priset på nyttigheten höjs medan köparen står för risken att prisnivån sjunker. Detta betyder dock inte att Sibbo Energi skulle ha agerat oskäligt i sin prissättning eller övriga avtalsvillkor, trots att prisutvecklingen för el skulle ha varit negativt för en kund som ingått i ett tidsbegränsat elavtal. Sibbo Energi har frivilligt sänkt priserna tre gånger för de tidsbegränsade Lokalelavltalet och därmed agerat mycket rimligt gentemot sina kunder.

I ärendet bör även beaktas att Lokalel avtal med fast pris skyddar Sibbo Energis kunder från pristopp och andra betydande prisvariationer. Ett mycket aktuellt exempel om detta är avbrottet i elproduktionen i kärnkraftverket Olkiluoto 2 18.8.2023 på grund av ett fel, vilket ledde till

¹ Konkurrensverkets beslut 533/14.00.00/2010, 8.4.2013, punkterna 109—111.

² Hemmo – Hoppu; Sopimusoikeus, del 7.8.2, Alma Talent, publikationen uppdateras kontinuerligt.

att följderna av elproduktionens driftsstopp påverkade även i september. Efter att elproduktionen avstannade i Olkiluoto 2 steg elens spotpris till över 20 cent/kWh per dag med undantag för en dag, och elpriset har som högst varit 68,19 cent/kWh. Elpriset kommer att stiga av oväntade problem med elproduktionen och även den annalkande vintern. Trots att de mycket höga elpriserna förra vintern inte väntas för nästa vinter har till exempel Fingrid Abp:s verkställande direktör Jukka Ruusunen uppskattat på basis av elfutures att elpriset kommer även nästa vinter vara betydligt högre än i s.k. normala förhållanden. Om det uppstår problem med elproduktionen även nästa vinter kan elpriset stiga betydligt högre än pristopparna i augusti.

Sibbo Energi har under undantagstillståndet erbjudit, och kommer fortsätta att erbjuda, el för fast pris enligt Lokalelavtalet. El för fast pris är ett riskfritt val till Sibbo Energis kunder. Naturligtvis måste Sibbo Energi beakta elprisets olika riskfaktorer i sin prissättning, eftersom bolaget inte kan ensidigt höja priset på Lokalel även om elpriset skulle genomgå betydande prishöjningar. Därför är det helt riskfria Lokalelavtalet väldigt rimligt för Sibbo Energis kunder.

Eftersom Sibbo Energis prissättning av Lokalel och andra villkor inte kan anses vara oskäligen, finns det inga grunder för att avvika från avtalsrättens huvudregel, det vill säga från principen om avtalens bindande verkan. Det finns därmed inga juridiska motiveringar till att tillägga ett uppsägningsvillkor i Lokalelavtalen.

SLUTSATSER

Sibbo Energi förstår mycket väl att de tvååriga tidsbegränsade Lokalelavtalen som ingåtts hösten 2022 har orsakat oro i konsumenterna. Sibbo Energi har redan kunnat sänka priset på Lokalel tre gånger för sina befintliga kunder enligt sin ägarpolitik, värderingar och strategi utan att äventyra bolagets framtid. Detta har varit en mycket exceptionell åtgärd. För tillfället är prisnivån på Lokalel efter prisändringen 1.12 redan mycket konkurrenskraftig även beträffande nya avtal som nu ingås. Det är avsevärt att redan före den tredje prissänkningen är priset på Lokalel enligt Konsumenttvistenämndens rekommendation för definitionen av rimligt pris mycket rimligt och underskrider tydligt kontrollpriset enligt nämndens beräkningssätt, det vill säga medelpriset för tidsbegränsade avtal som erbjudits under Lokalels giltighetstid, speciellt när även elstödet beaktas, som kunderna har fått för att underlätta energikrisens inverkan.

Retroaktiv ändring av tidsbegränsade elavtal skulle vara mycket problematisk för Sibbo Energi. Uppsägning av tidsbegränsade elavtal skulle orsaka en obehärskad företagsekonomisk risk för bolaget. I extremfall skulle detta kunna leda till att bolaget i fortsättningen inte kan erbjuda tidsbegränsade elavtal till sina kunder.

Jämkning av Lokalelavtal kan vara problematiskt enligt aktiebolagslagen och elmarknadslagen. Retroaktiv tilläggning av uppsägningsvillkor i de tidsbegränsade Lokalelavtalen skulle innebära att ifrågavarande avtal jämkas, vilket skulle åstadkomma en betydande risk till kontinuiteten av det nuvarande verksamhets sättet.

Ett retroaktivt tillagt uppsägningsvillkor till de tidsbegränsade Lokalelavtalen skulle vara juridiskt problematiskt, vilket kunde leda till en oförutsägbar utvecklingsgång för även alla andra avtal.

Kervo den 16 november 2023

SIBBO ENERGI AB

Jussi Lehto
Verkställande direktör